adwokat dr Piotr Sobański LL.M. (Uniwersytet Zielonogórski)

Materiały dydaktyczne dla studentów

Zastrzeżenia do traktatów międzynarodowych i sprzeciwy wobec zastrzeżeń

Uregulowania dotyczące nieważności traktatów międzynarodowych są zawarte w Dziale II Części II Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów sporządzona w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r. (art. 19-23)

Art. 19 [Zgłaszanie zastrzeżeń]
Przy podpisywaniu, ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu traktatu oraz przy przystąpieniu do niego państwo może zgłosić zastrzeżenie, chyba że:
a)zastrzeżenie to jest zakazane przez traktat;
b)traktat postanawia, że mogą być składane tylko określone zastrzeżenia, a dane zastrzeżenie do nich nie należy, lub
c)chodzi o przypadki nie objęte literami a) i b), a zastrzeżenie jest niezgodne z przedmiotem i celem traktatu.

Art. 20 [Przyjęcie zastrzeżeń i sprzeciwów wobec zastrzeżeń]
1.Zastrzeżenie wyraźnie dopuszczone przez traktat nie wymaga żadnego późniejszego przyjęcia przez pozostałe umawiające się państwa, chyba że traktat tak postanawia.
2.Gdy z ograniczonej liczby państw negocjujących oraz z przedmiotu i celu traktatu wynika, że stosowanie traktatu w całości między wszystkimi stronami jest istotnym warunkiem zgody każdego z nich na związanie się traktatem, zastrzeżenie wymaga przyjęcia przez wszystkie strony.
3.Gdy traktat jest aktem konstytucyjnym organizacji międzynarodowej, zastrzeżenie wymaga przyjęcia przez kompetentny organ tej organizacji, chyba że traktat postanawia inaczej.
4.W przypadkach nie objętych poprzednimi ustępami i jeśli traktat nie postanawia inaczej:
a)przyjęcie zastrzeżenia przez inne umawiające się państwo czyni państwo zgłaszające zastrzeżenie stroną traktatu w stosunku do tego innego państwa, jeżeli traktat dla tych państw wszedł już w życie bądź z chwilą jego wejścia w życie;
b)sprzeciw innego umawiającego się państwa wobec zastrzeżenia nie stanowi przeszkody dla wejścia traktatu w życie między państwem sprzeciwiającym się a państwem zgłaszającym zastrzeżenie, chyba że zamiar przeciwny zostanie stanowczo wyrażony przez sprzeciwiające się państwo;
c)akt wyrażający zgodę państwa na związanie się traktatem, lecz zawierający zastrzeżenie, staje się skuteczny z chwilą, gdy przynajmniej jedno spośród innych umawiających się państw przyjmie to zastrzeżenie.
5.Jeżeli traktat nie postanawia inaczej, zastrzeżenie, w rozumieniu ustępów 2 i 4, uważa się za przyjęte przez państwo, gdy nie sprzeciwiło się ono zastrzeżeniu w ciągu dwunastu miesięcy od notyfikowania mu zastrzeżenia albo od dnia wyrażenia zgody na związanie się traktatem, w zależności od tego, która z tych dat jest późniejsza.

Art. 21 [Skutki prawne zastrzeżeń oraz sprzeciwów wobec zastrzeżeń]
1.Zastrzeżenie skuteczne względem innej strony zgodnie z art. 19 [zgłaszanie zastrzeżeń], art. 20 [przyjęcie zastrzeżeń i sprzeciwów wobec zastrzeżeń], i art. 23 [procedura dotycząca zastrzeżeń],
a)modyfikuje dla państwa czyniącego zastrzeżenie, w jego stosunkach z tą inną stroną, postanowienia traktatu, do których zastrzeżenie się odnosi, w zakresie tego zastrzeżenia, oraz
b)modyfikuje te postanowienia w tym samym zakresie dla tej innej strony w jej stosunkach z państwem czyniącym zastrzeżenie.
2.Zastrzeżenie nie modyfikuje postanowień traktatu dla pozostałych stron traktatu w ich wzajemnych stosunkach.
3.Jeżeli państwo sprzeciwiające się zastrzeżeniu nie sprzeciwiło się wejściu traktatu w życie między nim a państwem czyniącym zastrzeżenie, postanowienia, do których zastrzeżenie się odnosi, nie mają zastosowania między tymi dwoma państwami w zakresie przewidzianym przez to zastrzeżenie.

Art. 22 [Wycofanie zastrzeżeń oraz sprzeciwów wobec zastrzeżeń]
1.Jeżeli traktat nie postanawia inaczej, zastrzeżenie może być wycofane w każdej chwili, a do jego wycofania zgoda państwa, które przyjęło zastrzeżenie, nie jest wymagana.
2.Jeżeli traktat nie postanawia inaczej, sprzeciw wobec zastrzeżenia może być w każdej chwili wycofany.
3.Jeżeli traktat nie postanawia inaczej ani inaczej nie uzgodniono:
a)wycofanie zastrzeżenia staje się skuteczne w stosunku do innego umawiającego się państwa jedynie wówczas, gdy państwo to otrzymało o tym zawiadomienie;
b)wycofanie sprzeciwu wobec zastrzeżenia staje się skuteczne jedynie wówczas, gdy państwo, które zgłosiło zastrzeżenie, otrzymało o tym zawiadomienie.

Art. 23 [Procedura dotycząca zastrzeżeń]
1.Zastrzeżenie, wyraźne przyjęcie zastrzeżenia oraz sprzeciw wobec zastrzeżenia muszą być sformułowane na piśmie i zakomunikowane umawiającym się państwom oraz innym państwom uprawnionym do stania się stronami traktatu.
2.Jeżeli zastrzeżenie zostało zgłoszone przy podpisaniu traktatu podlegającego ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu, musi ono zostać formalnie potwierdzone przez państwo czyniące zastrzeżenia w chwili wyrażenia zgody na związanie się tym traktatem. W takim przypadku zastrzeżenie uważa się za złożone w dniu jego potwierdzenia.
3.Wyraźne przyjęcie zastrzeżenia lub sprzeciw wobec zastrzeżenia, uczynione przed potwierdzeniem zastrzeżenia, nie wymagają potwierdzenia.
4.Wycofanie zastrzeżenia lub sprzeciwu wobec zastrzeżenia musi być sformułowane na piśmie.

[źródło: **Konwencja wiedeńska o prawie traktatów z dnia 23 maja 1969 r.]**
[data ostatniej aktualizacji materiałów dla studentów: 01.10.2021]